

Gökhan Sengör

Kimyager
Aplikasyon Uzmanı
Ant Teknik Cihazlar

EDX-8000 Enerji Dağılımlı X-Ray Floresans Spektrometre ile Çimentonun Miktersal Analizi

Çimentonun yüksek hassasiyetli kalite kontrol analizi, genellikle Dalgaboyu Dağılımlı X-ray floresans spektrometre cihazları ile gerçekleştirilmektedir. Ancak bu cihazlar EDX cihazlarına göre nispeten daha geç sonuç vermektedir. Son yıllarda ise, gelişen teknoloji ile EDX cihazları, analiz hassasiyeti açısından, dalgaboyu dağılımı tipte cihazlarla karşılaştırılabilir performans sergilemeye başlamıştır.

EDX cihazları toz numuneleri olduğu gibi analiz etme olacağı gibi özelliklerinin yanı sıra kullanıcılara geniş uygulama alanları da sunmaktadır. Uygulama alanlarından biri de çimento analizleridir.

Bu makalede, basınçla şekillendirilmiş standart toz çimento numunelerinin Shimadzu EDX-8000 model cihaz kullanılarak gerçekleştirilen analizine yer verilmektedir.

Numüne

NIST Analiz Sertifikası - Standart Referans Materyaller® Portland Çimento SRM 1880b, 1881a, 1884b, 1886a, 1887b, 1888b, 1889a

Tablo 1'de standart değerler gösterilmektedir.

Tablo 1. Standart Değerler

	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	SO ₃	K ₂ O	Na ₂ O
1880b	20.42	5.183	3.681	64.16	1.176	2.710	0.646	0.091
1881a	22.26	7.060	3.090	57.58	2.981	3.366	1.228	0.199
1884b	19.30	4.851	2.937	61.31	4.740	4.034	0.957	0.278
1886a	22.38	3.875	0.152	67.87	1.932	2.086	0.093	0.021
1887b	19.59	4.911	2.471	61.15	3.624	4.599	0.961	0.288
1888b	20.42	4.277	3.062	63.13	3.562	2.634	0.658	0.136
1889a	20.66	3.89	1.937	65.34	0.814	2.690	0.605	0.195

Numune Hazırlama

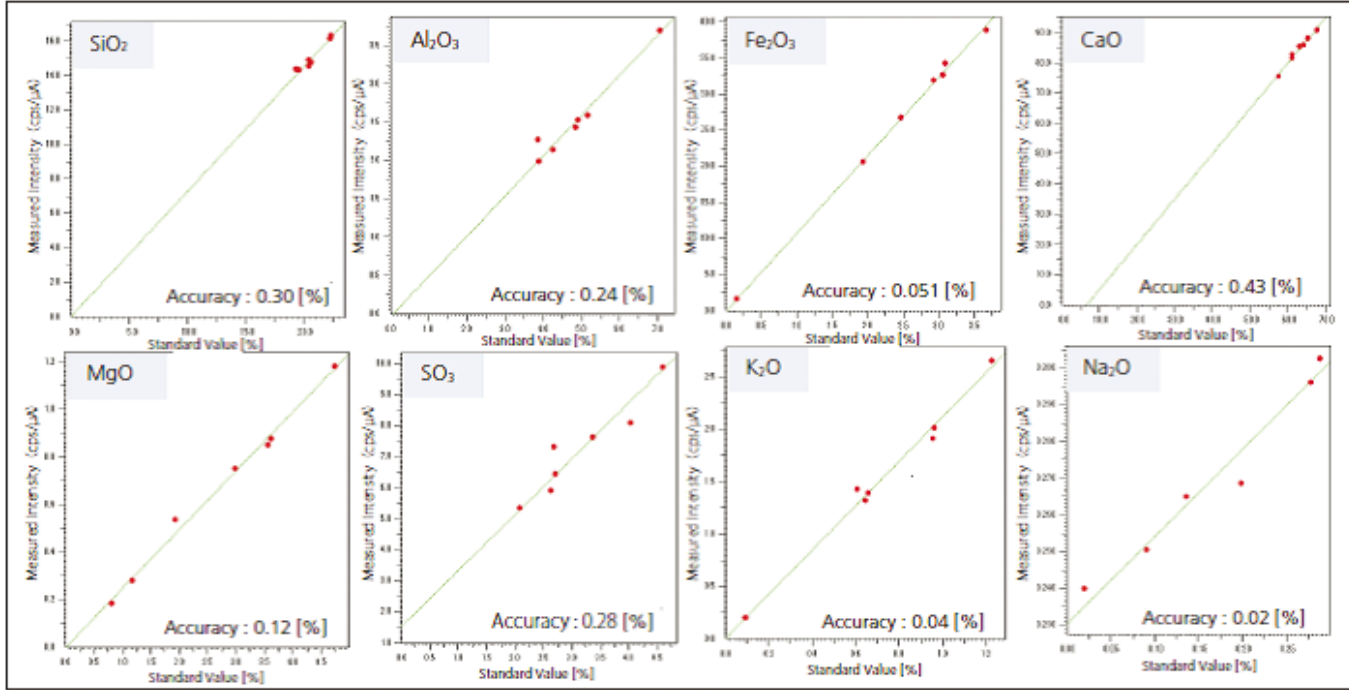
Vinil klorür halka (iç çapı 35 mm) kullanılarak basınçla şekillendirme gerçekleştirilmiştir. 60 saniye süre ile toplam 250 kN basınç uygulanmıştır. Numunenin fotoğrafı Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Basınçla şekillendirilmiş Çimento Briketi

Kalibrasyon Eğrileri

Her bir elemente ait kalibrasyon eğrileri ve hassasiyetler (1σ) Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Kalibrasyon Eğrileri ve Hassasiyet

Dedeksiyon Limitleri (L.O.D.)

Yukarıdaki kalibrasyon eğrileri kullanılarak hesaplanan en düşük dedeksiyon limitleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2 Lower Limits of Detection (300 sec, 100 sec only for Fe₂O₃)

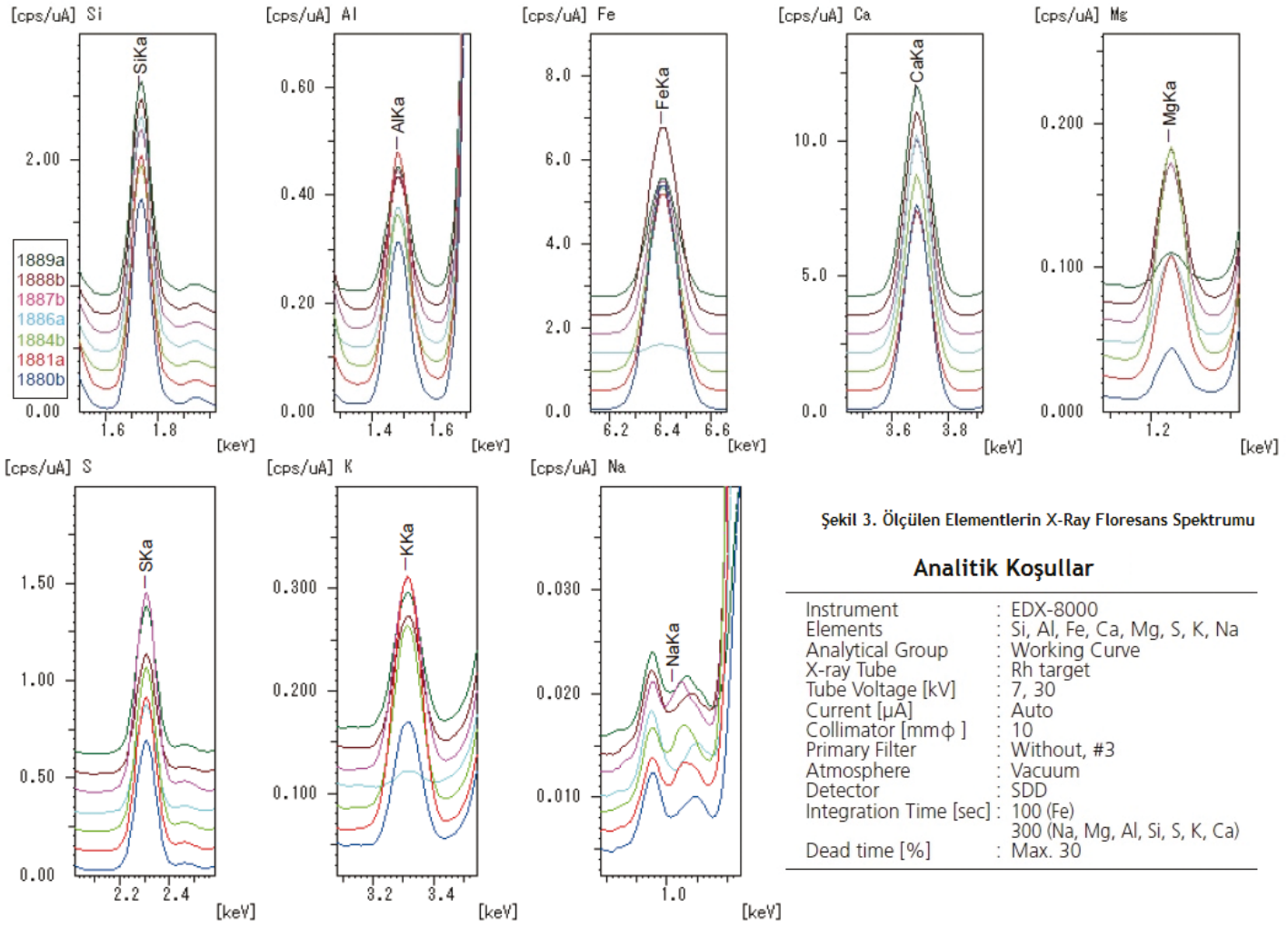
	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	SO ₃	K ₂ O	Na ₂ O
Lower Limit of Detection (LLD)	-	0.0083	0.0022	-	0.0157	0.0066	0.0049	0.0159

Tekrarlanabilirlik

Yukarıdaki kalibrasyon eğrisi metodunu kullanarak gerçekleştirilen SRM 1880b için tekrarlanabilirlik testi sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir. Test için 10 tekrarlı ölçüm yapılmıştır. Her bir numunedeki ölçülen her bir elemente ait X-ray floresans spektrumları Şekil 3’te gösterilmektedir

Tablo 3 Repeatability for SRM 1880b (300 sec, 100 sec only for Fe₂O₃)

	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	SO ₃	K ₂ O	Na ₂ O
1	20.09	5.032	3.615	64.12	1.088	2.729	0.622	0.100
2	20.05	5.031	3.609	64.15	1.087	2.740	0.621	0.098
3	20.04	5.043	3.615	64.18	1.087	2.736	0.612	0.107
4	20.01	5.022	3.625	64.16	1.089	2.738	0.616	0.105
5	19.96	5.038	3.618	64.18	1.148	2.744	0.620	0.100
6	20.02	5.045	3.625	64.18	1.094	2.744	0.615	0.114
7	20.11	5.052	3.630	64.18	1.157	2.743	0.616	0.110
8	20.09	5.037	3.628	64.17	1.174	2.740	0.619	0.112
9	19.98	5.032	3.631	64.17	1.101	2.741	0.616	0.109
10	20.14	5.040	3.614	64.21	1.158	2.745	0.621	0.100
Average	20.05	5.037	3.621	64.17	1.118	2.740	0.618	0.105
Standard Deviation	0.059	0.008	0.008	0.025	0.036	0.005	0.003	0.006
Coefficient of Variation [%]	0.30	0.17	0.22	0.04	3.2	0.17	0.52	5.5

Şekil 3. Ölçülen Elementlerin X-Ray Floresans Spektrumu

Analitik Koşullar

Instrument	: EDX-8000
Elements	: Si, Al, Fe, Ca, Mg, S, K, Na
Analytical Group	: Working Curve
X-ray Tube	: Rh target
Tube Voltage [kV]	: 7, 30
Current [µA]	: Auto
Collimator [mmφ]	: 10
Primary Filter	: Without, #3
Atmosphere	: Vacuum
Detector	: SDD
Integration Time [sec]	: 100 (Fe) 300 (Na, Mg, Al, Si, S, K, Ca)
Dead time [%]	: Max. 30

Şekil 4. Shimadzu EDX-7000/8000 Spektrometre

Referanslar:

- Shimadzu Uygulama Notu, X254A